

Танасієнко Єлизавета Вікторівна,
студент 1 курсу факультету № 2 НАВС;
Науковий керівник: Хохліна О. П.,
професор кафедри психології та педагогіки
факультету № 2 НАВС, доктор
психологічних наук, професор

ПРО ВИВЧЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ РОЗУМОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Важливе завдання сьогодення - всіляко сприяти розвитку розумової активності кожного студента. Потрібно не лише пробуджувати в ньому зацікавленість до матеріалу, але й добиватися того, щоб вона перетворилася на допитливість, а потім набула б характеру справжнього пізнавального процесу, прагнення до розкриття сутності явищ, причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей. А це є найважливішою передумовою становлення у нього навчованості як загальних розумових здібностей.

Проблема цілеспрямованого формування здібностей є найбільш складною і суперечливою, хоча за актуальністю вона постійно посідає одне з провідних місць у вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній теорії та практиці. Прагнення розв'язати цю проблему зумовлено постійно зростаючою потребою суспільства вдосконалювати умови підготовки людини до трудової діяльності та спілкування як провідних форм її взаємодії із соціальним і природним середовищем.

Розумовим здібностям студентів присвячено дослідження таких дослідників, як В.І. Андрєєв, О.Г. Ковальов, В.М. Колбановський, Г.С. Костюк, В.А. Крутецький, Н.В. Кузьміна, М.Д. Левітов, Н.С. Лейтес, О.Р. Лурія, В.М. Мясіщев, А.В. Петровський, К.К. Платонов, В.Г. Розумовський, С.Л. Рубінштейн, І.О. Синиця, Б.М. Теплов, В.П. Ягункова, П. М. Якобсон та ін. Визначаючи поняття «здібності», відмічається, що здібності - це не одна психологічна властивість особистості, а цілий їх комплекс, що проявляється в активній діяльності людини. Водночас, найбільш

усталеним визначенням здібностей є те, що це властивість особистості, яка визначає успішність оволодіння та виконання діяльності. У характеристику здібностей автори вводять поняття "здатність до діяльності" і "здатки". Так, В.А. Крутецький та С.Л. Рубінштейн вважають, що здатність до діяльності може бути обумовлена лише всім комплексом необхідних властивостей особистості, які стосуються інтелектуальної, емоційної і вольової сфер. Під задатками більшість авторів розуміють певні природні передумови здібностей [1].

У питанні про співвідношення вродженого і набутого в здібностях вітчизняні психологи дотримуються думки про вирішальну роль у їх розвитку соціального досвіду людини, умов її життя і діяльності, не відкидаючи при цьому значення індивідуально-природних передумов психічного розвитку, найбільш вивченими з яких є властивості типу вищої нервової діяльності. Б.М. Теплов, вивчаючи це питання, довів, що вони є природними передумовами здібностей, отже, є так званими задатками. Саме задатки - вроджені, а здібності є наслідком їх розвитку.

Аналізуючи проблему взаємозв'язку вродженого і набутого, О.М. Леонтьєв стверджує про необхідність розрізняти в людині два види здібностей: природні (біологічні) і здібності специфічно людські (суспільно-історичного походження). Розвиток, формування психічних функцій, специфічно людських, відбувається в онтогенезі, у формі процесу активного присвоєння індивідом досвіду попередніх поколінь. Людина наділена від природи лише однією здатністю - здатністю до формування специфічно людських здібностей [3].

Вітчизняними вченими зроблено значний вклад у вивчення структури і шляхів формування спеціальних здібностей: математичних (В.А. Крутецький, В.М. Мясіщев), літературних (О.Г. Ковальов, В.П. Ягункова), образотворчих (В.І. Кириєнко, О.Г. Ковальов), учбових (О.О. Бодальов), педагогічних (Н.В. Кузьміна, І.О. Синиця), організаторських (О.Г.Ковальов), конструктивно-технічних (В.М. Колбановський, П.М. Якобсон), дослідницьких (В.І. Андрєєв, В.Г. Розумовський) та ін. [2].

Проблема ж загальних розумових здібностей розроблялася С.Л. Рубінштейном, який їх називає обдарованістю. Загальні розумові здібності забезпечують успішність виконання багатьох видів діяльності; вони є основою становлення спеціальних. Як загальні розумові здібності у психології розглядається явище наочності, вивченню якого присвячуються дослідження щонайперше З.І. Калмикової, Н.М. Стадненко, О.П. Хохліної та ін. Однак, конкретних даних щодо наявності та характеру зв'язку між загальними розумовими здібностями студентів та рівнем успішності їх навчання нами не віднайдено. Це й зумовило необхідність проведення спеціального емпіричного дослідження, якому присвячується подальша наша наукова робота.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / Рубинштейн С.Л. - СПб.: Питер, 1999. - 679 с.
2. Словарь практического психолога / Сост. С.Ю. Головин. - Минск: Харвест, М.: ООО «Издательство АСТ», 2003. - 580 с.
3. Хрестоматия по психологии: учеб. пособие для студентов / Под ред. А.В. Петровского. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Просвещение, 1987. - 446 с.